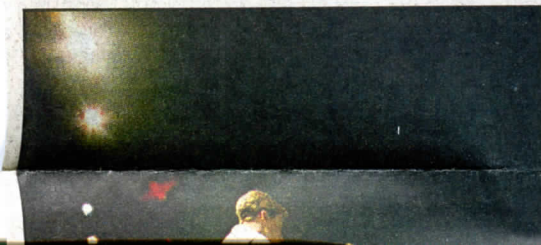

Vanavond gaat in De Studio in Groningen 'Meester en de Jongens' in première, het derde stuk uit de 'noordelijke trilogie' van het Groningse jeugdtheatergezelschap De Citadel. Evenals 'Het huis van mijn leven', over het leven en het werk van de Groningse dichter Hendrik de Vries, en 'De legende van Raaides Klok' geregisseerd door Rob Bakker, artistiek leider van De Citadel. In 'Meester en de Jongens', geschreven door Jan Veldman, staat de protestants-christelijke dichter Willem de Mérode centraal, pseudoniem van Willem Eduard Keuning, van 1906 tot 1924 onderwijzer in het Groningse Uithuizermeeden. In dat laatste jaar werd De Mérode tot acht maanden cel veroordeeld wegens ontucht met een minderjarige jongen. In 'Meester en de Jongens' wordt dat voorval uitvoerig belicht, maar het is volgens Rob Bakker geen stuk over pedofilie geworden: „Dáár doet de tv haar werk.”

Jeugdtheater De Citad **Gewoon een**

eeuwige innerlijke conflict tussen De Mérode's geloof en zijn liefde voor jongens speelt in *Meester en de Jongens* echter nauwelijks een rol. Het drama is sterk verkleind en het stuk heeft uiteindelijk een milde, bijna poëtische toon gekregen.

Rob Bakker: „Ik ben altijd geïnteresseerd geweest in het kleine drama dat zich in het leven van iemand voltrekt. En natuurlijk is het voor De Mérode heel erg geweest; die man is daar echt kapot aan gegaan. Maar ik heb in deze voorstelling het drama juist licht willen houden vanwege het bevattingsvermogen van kinderen. Neem die hele affaire rond Michael Jackson: kinderen krijgen dat via het Jeugdjournaal voorgeschoteld; dat zijn geen schokkende dingen meer. Na één van de in-

speelvoorstellingen van *Meester en de Jongens* raakte ik met een meisje van een jaartien aan de praat en die zei letterlijk: 'ja, ik gaat over homoseksualiteit en dat werd in die tijd niet geaccepteerd'. Dus we hoeven kinderen weinig meer te leren. Daar doet de haar werk.

Scharnierpunt

„Dus ligt in deze voorstelling het scharnierpunt helemaal niet bij pedofilie of homoseksualiteit. Bovendien voelde ik mijzelf absoluut niet in staat zulke thema's te behandelen. Het is meer een soort hommage aan de schoonheid geworden. Al vanaf het begin liep ik met twee films in m'n hoofd: *Dead Poets Society* en *Dood in Venetië*. Dus het moest vo-

Meester en de jongens is evenals *Het huis van mijn leven* en *Raaides Klok* een lokatievoorstelling. Dit keer niet in een voormalig fabriekspand of in een loods gespeeld, maar in de eigen repetitieruimte in De Studio, dat voor de gelegenheid is omgebouwd. We zien een lange, oplopende brug als een soort landweg, wuivend riet en de kamer van De Mérode. Het jeugdige publiek neemt plaats in schoolbankjes.

Door **Jos Visscher**
Foto's **Harry Tielman**

In het stuk van Jan Veldman staat de vriendschap van De Mérode met drie jongens centraal: Jaap, Jopie en Okke. Hij wijdt de jongens in in de rijkdom van de literatuur en de muziek en vertelt ze mooie verhalen. Met Jopie gaat het tenslotte mis: „Toen kon ik 't niet meer uithouden.“ Hoewel het vonnis van acht maanden in die tijd nog relatief mild mag worden genoemd, heeft de affaire De Mérode links beschadigd. Met name het feit dat de Gereformeerde Kerkeraad hem heeft verstoten, heeft hem de rest van zijn leven gekweld. Het

K Gun mij de volle korte he

Op dinsdag 26 februari 1924 sneeuwde het in Uithuizermeeden. Om er zo weinig mogelijk ruchtbaarheid aan te geven, had de burgemeester de arrestatie tot 's avonds uitgesteld. Een marechaussee belde aan bij het huis van juffrouw Van der Schaar, de hospita van de verdachte: „Is meester Keuning thuis?“. Ja, die was thuis. Er volgde een kort gesprek en de marechaussee en meester Keuning verlieten het huis. „Juffrouw Van der Schaar, ik ga even weg, hoor,“ zei Keuning nog. Hij werd naar Uithuizen gebracht en de volgende dag ging het per spoor naar Groningen, naar het Huis van Bewaring. Daar werd Willem Eduard Keuning, alias Willem de Mérode, ingeschreven in het 'Register voor de Voorlopig Aangehouden'. Achter 'Strafbaar feit' stond de aantekening: 'Ontucht'.

Het nieuws sloeg in Uithuizermeeden in als een bom. Weliswaar werd er nu en dan wel wat meewarig gedaan om die 'verwiefde kerel' die een tamelijk teruggetrokken leven leidde, maar als onderwijzer genoot Keuning alom respect.

In zijn poëzie stak Keuning zijn liefde voor jongens bepaald niet onder stoelen of banken, maar in Uithuizermeeden las niemand zijn bundels of de tijdschriften waarin hij publiceerde, zodat ook niemand zich iets af kon vragen. Wel verkeerde Keuning regelmatig in het gezelschap van jonge jongens, die hij regelmatig thuis ontving. Okke, een omdraaiing van Ekko, was zijn favoriet. Verder waren er bijvoorbeeld Jaap 2 (er was al een Jaap aan voorafgegaan), Jopie 1 en Jopie 2. Tot seksuele contacten kwam het niet: „Met mij is nooit wat gebeurd. Ik geef er totaal

niets om.“ dicht kwamen degelijk na

Gun mij de heid Liefde te de te nippen.

Ook had met mense ging, hoew bij betrok hij de - vo homoblade vooral ve steed aan o penliefde.

Uiteinde met Jopie meer utho mis (...) Het oer-stom. toe.”

Naar alle is dit Keun contact m weest. Hij

De jongens

e Citadel en Willem de Mérode **en leuke meester**

◀ Regisseur Rob Bakker heeft het drama in de voorstelling 'De Meester en de Jongens' met het oog op het jeugdige publiek erg licht proberen te houden.

eeuwige innerlijke conflict tussen De Mérode's geloof en zijn liefde voor jongens speelt in *Meester en de Jongens* echter nauwelijks een rol. Het drama is sterk verkleind en het stuk heeft uiteindelijk een milde, bijna poëtische toon gekregen.

Rob Bakker: „Ik ben altijd geïnteresseerd geweest in het kleine drama dat zich in het leven van iemand voltrekt. En natuurlijk is het voor De Mérode heel erg geweest; die man is daar echt kapot aan gegaan. Maar ik heb in deze voorstelling het drama juist licht willen houden vanwege het bevattingsvermogen van kinderen. Neem die hele affaire rond Michael Jackson: kinderen krijgen dat via het Jeugdjournaal voorgeschoteld; dat zijn geen schokkende dingen meer. Na één van de in-

speelvoorstellingen van *Meester en de Jongens* raakte ik met een meisje van een jaar of tien aan de praat en die zei letterlijk: 'ja, het gaat over homoseksualiteit en dat werd in die tijd niet geaccepteerd'. Dus we hoeven die kinderen weinig meer te leren. Daar doet de tv haar werk.

Scharnierpunt

„Dus ligt in deze voorstelling het scharnierpunt helemaal niet bij pedofilie of homoseksualiteit. Bovendien voelde ik mijzelf absoluut niet in staat zulke thema's te behandelen. Het is meer een soort hommage aan de schoonheid geworden. Al vanaf het begin liep ik met twee films in m'n hoofd: *Dead Poets Society* en *Dood in Venetië*. Dus het moest voor

mij gaan over poëzie en schoonheid.

„Maar eigenlijk was mijn eerste idee gewoon: goh, wat een leuke meester moet die man zijn geweest. Dus ik hoop ook altijd maar stiekem dat kinderen na die voorstelling in de klas gaan zeggen: 'goh meester, waarom zet jij nooit eens een plaatje op?' Iedereen heeft tenslotte wel die ene leraar of onderwijzer gehad die net iets anders deed dan wat te doen gebruikelijk was.”

Het personage in jouw voorstelling is natuurlijk maar een facet van De Mérode. Wat voor man was het nou eigenlijk?

„Toch een beetje een trieste figuur. En als je dan die duizenden bladzijden met gedichten

Gun mij de volle korte heerlijkheid...

Op dinsdag 26 februari 1924 sneeuwde het in Uithuizermeeden. Om er zo weinig mogelijk ruchtbaarheid aan te geven, had de burgemeester de arrestatie tot 's avonds uitgesteld. Een marechaussee belde aan bij het huis van juffrouw Van der Schaar, de hospita van de verdachte: „Is meester Keuning thuis?”. Ja, die was thuis. Er volgde een kort gesprek en de marechaussee en meester Keuning verlieten het huis. „Juffrouw Van der Schaar, ik ga even weg, hoor,” zei Keuning nog. Hij werd naar Uithuizen gebracht en de volgende dag ging het per spoor naar Groningen, naar het Huis van Bewaring. Daar werd Willem Eduard Keuning, alias Willem de Mérode, ingeschreven in het 'Register voor de Voorlopig Aangehouden'. Achter 'Strafbaar feit' stond de aantekening: 'Ontucht'.

Het nieuws sloeg in Uithuizermeeden in als een bom. Weliswaar werd en zo nu en dan wel wat meewarig gedaan om die 'verwiefde kerel' die een tamelijk teruggetrokken leven leidde, maar als onderwijzer genoot Keuning alom respect.

In zijn poëzie stak Keuning zijn liefde voor jongens bepaald niet onder stoelen of banken, maar in Uithuizermeeden las niemand zijn bundels of de tijdschriften waarin hij publiceerde, zodat ook niemand zich iets af kon vragen. Wel verkeerde Keuning regelmatig in het gezelschap van jonge jongens, die hij regelmatig thuis ontving. Okke, een omdraaiing van Ekko, was zijn favoriet. Verder waren er bijvoorbeeld Jaap 2 (er was al een Jaap aan voorafgegaan), Jopie 1 en Jopie 2. Tot seksuele contacten kwam het niet: „Met mij is nooit wat gebeurd. Ik geef er totaal

niets om.” Maar in menig gedicht kwam de begeerte wel degelijk naar boven:

Gun mij de volle korte heerlijkheid

Liefde te drinken en niet steeds te nippen.

Ook had Keuning contacten met mensen uit de homobeweging, hoewel hij er nooit actief bij betrokken is geweest, en las hij de - voornamelijk Duitse - homobladen uit zijn tijd waarin vooral veel aandacht werd besteed aan de oud-Griekse knapenliefde.

Uiteindelijk gebeurde 'het' met Jopie 1: „Toen kon ik 't niet meer uithouden (...) En 't ging mis (...) Het was natuurlijk oer-oer-stom. Dat geef ik graag toe.”

Naar alle waarschijnlijkheid is dit Keuning's enige seksuele contact met een jongen geweest. Hij was te religieus en

wellicht ook te schuld bewust om aan zijn verlangens toe te geven. Maar het innerlijke conflict heeft Keuning wel zijn hele leven gekweld en is steeds een belangrijk motief in zijn poëzie geweest.

Hoewel Keuning als een belangrijk protestants-christelijk dichter geldt (en meewerkte aan het in die kringen gezaghebbende literaire tijdschrift 'Opwaartsche Wegen') en een omvangrijk oeuvre (waaronder 24 dichtbundels) naliet, doet zijn poëzie nu was gewzollen en dateerd aan. Niettemin beleefde Willem de Mérode in de jaren zeventig een kleine revival en schreef Hans Werkman een omvangrijke biografie (Open Domeinserie, De Arbeiderspers). Tot zijn beste werk wordt de bundel *De rozenhof* gerekend, met gedichten die Keuning in gevangenschap schreef.

Meester en de Jongens van een jaar of zeven letterlijk: 'ja, het is niet en dat werd in die tijd. Dus we hoeven die kinderen. Daar doet de tv

stelling het scharnierendofilie of homoseksuele ik mijzelf absoluut te behandelen. Het is een hommage aan de kunstenaar vanaf het begin liep de hoofd: *Dead Poets Society*. Dus het moest voor

mij gaan over poëzie en schoonheid.

„Maar eigenlijk was mijn eerste idee gewoon: goh, wat een leuke meester moet die man zijn geweest. Dus ik hoop ook altijd maar stiekem dat kinderen na die voorstelling in de klas gaan zeggen: 'goh meester, waarom zet jij nooit eens een plaatje op?' Iedereen heeft tenslotte wel die ene leraar of onderwijzer gehad die net iets anders deed dan wat te doen gebruikelijk was.”

Het personage in jouw voorstelling is natuurlijk maar een facet van De Mérode. Wat voor man was het nou eigenlijk?

„Toch een beetje een trieste figuur. En als je dan die duizenden bladzijden met gedichten

hebt moeten doorworstelen, dan heb je al gauw het gevoel van: Jezus...wat moet ik met deze man? Wat een zemelaar is het eigenlijk. Het moet ergens ook een heel vervelende man zijn geweest, denk je dan meteen. Maar uiteindelijk ontdek je dat er binnen zijn gedichten, binnen zijn gevoelswereld iets heel moois schuilt; een zoektocht langs de kunst, de seksualiteit en de dood naar een authentiek levensgevoel. En natuurlijk die seksualiteit die bij De Mérode tot een bijna religieus besef leidde. Kijk, dat wordt dan weer interessant. Zeker in een tijd waarin bijvoorbeeld het thema seksualiteit en kinderen een banaliteit is geworden.”

'Meester en de Jongens' is na 'Het huis van mijn leven' en 'De legende van Raaiendes Klok' de derde voorstelling van De Citadel waarin de noordelijke cultuur centraal staat. En nu?

„Nou, daar moest het maar bij blijven. Ook al omdat ik merk dat ik met die voorstellingen toch in een soort realisme blijf hangen, want het heeft toch altijd weer iets te maken met de traditie van Tsjechov of Ibsen waar je in terecht komt. Dus ik moet maar eens op zoek naar andere vormen. Dit is dan ook voorlopig de laatste voorstelling die ik regisseer. Ik heb even die adempauze nodig. Waarschijnlijk gebeurt er met mij hetzelfde als wat er met veel beeldend kunstenaars gebeurt: je begint met stillevens en vervolgens wordt het steeds abstracter.”

'De Meester en de Jongens' gaat vanavond in première in De Studio aan de Akkerstraat in Groningen en is daar morgen ook nog te zien. Tot eind april wordt de voorstelling gespeeld voor kinderen van basisscholen uit de drie noordelijke provincies. Daarnaast worden er nog een aantal vrije voorstellingen gehouden: op 17, 18, 19, 24, 25, 26 en 31 maart en 1, 2, 28 en 29 april. Aanvang 19.30 uur, op zondagen om 15.00 uur.

Korte heerlijkheid...

thuis. Welke dan om te nemen. Even rijzer ect.

ning. s be- 'ban- eden of de ublich- dlich- ver- tig in jon- thuis aing. riet. eeld o aan Jopie acten nooit otiaal

niets om.” Maar in menig gedicht kwam de begeerte wel degelijk naar boven:

*Gun mij de volle korte heerlijkheid
Liefde te drinken en niet steels te tippen.*

Ook had Keuning contacten met mensen uit de homobeweging, hoewel hij er nooit actief bij betrokken is geweest, en las hij de - voornamelijk Duitse - homobladen uit zijn tijd waarin vooral veel aandacht werd besteed aan de oud-Griekse knapenliefde.

Uiteindelijk gebeurde 'het' met Jopie I.: „Toen kon ik 't niet meer uithouden (...) En - 't ging mis (...) Het was natuurlijk oer-oer-stom. Dat geef ik graag toe.”

Naar alle waarschijnlijkheid is dit Keuning's enige seksuele contact met een jongen geweest. Hij was te religieus en

wellicht ook te schuld bewust om aan zijn verlangens toe te geven. Maar het innerlijke conflict heeft Keuning wel zijn hele leven gekweld en is steeds een belangrijk motief in zijn poëzie geweest.

Hoewel Keuning als een belangrijk protestants-christelijk dichter geldt (en meewerkte aan het in die kringen gezaghebbende literaire tijdschrift 'Opwaartsche Wegen') en een omvangrijk oeuvre (waaronder 24 dichtbundels) naliet, doet zijn poëzie nu was gezwollen en dateerd, aan. Niettemin beleefde Willem de Mérode in de jaren zeventig een kleine revival en schreef Hans Werkman een omvangrijke biografie (Open Domeinserie, De Arbeiderspers). Tot zijn beste werk wordt de bundel *De rozenhof* gerekend, met gedichten die Keuning in gevangenschap schreef.